

Estudi sobre la corrupció lingüística dels polítics a les xarxes socials

*Research on the linguistic corruption
of politicians on social networks*

Ileana BELFIORE

Universitat Autònoma de Barcelona

Data de recepció: 27 de març de 2015

Data d'acceptació: 22 de juny de 2015

RESUM

L'objectiu principal d'aquest article és presentar els resultats del meu treball de fi de màster (TFM) sobre la qualitat lingüística dels missatges dels polítics catalans a Twitter. La finalitat del treball en si és posar en alerta la població sobre la corrupció (aquest cop) lingüística dels polítics, i més en general fer reflexionar els usuaris de la llengua sobre l'ús que se'n fa a les xarxes socials.

PARAULES CLAU: qualitat lingüística, polítics catalans, xarxes socials, Twitter.

ABSTRACT

The main purpose of this article is to present the results of my Master's Final Project on the linguistic quality of the messages of Catalan politicians on Twitter. The purpose of the project is to show people how politicians contribute to corruption, in this case of a linguistic nature, and in general to make users reflect on the use of language on social networks.

KEYWORDS: language quality, Catalan politicians, social networks, Twitter.

1. INTRODUCCIÓ

Tot i que diversos diccionaris coincideixen a l'hora de presentar els polítics com a bons comunicadors, o fins i tot com els comunicadors per antonomàsia, vaig decidir dedicar el meu treball de fi de màster (TFM) a demostrar que aquests individus no són tan bons comunicadors com podríem creure, ja que molts d'ells no respecten ni tan sols les regles d'ortografia, ni les convencions tipogràfiques més bàsiques, cometen errades (de sintaxi, lèxic, etc.) garrafals i, en general, no es preocupen gaire de la correcció lingüística dels seus missatges.

Això és encara més evident en una època caracteritzada per innovacions tecnològiques i fenòmens socials —les xarxes socials en són l'exemple més significatiu— que

han canviat considerablement la nostra manera de viure i, més en particular, la nostra manera de comunicar, que ha esdevingut més immediata, més ràpida i més breu. Així que és bastant raonable pensar que, de retruc, també la manera com s'expressen els polítics s'hagi vist afectada per aquests canvis. Ara bé, el que ja no és tan intranscendent és que aquestes persones no es preocupin gaire de la qualitat lingüística dels missatges que emeten cap al seu públic digital, fet que els fa —o els podria fer— perdre la qualitat de bons comunicadors que, en teoria, sempre els ha caracteritzat.

I si hi hagués algú que volgués objectar que els polítics acostumen a ser el reflex de la societat en què vivim, dels ciutadans que els voten, llavors aquest estudi podria arribar a ser encara més alarmant, ja que els resultats d'aquesta anàlisi —restringida a només uns quants polítics— es podrien aplicar a la majoria de la població: una majoria que no s'amoïna gaire per la qualitat lingüística del que llegeix ni del que escriu; una majoria que només vol dir-ho i/o saber-ho tot de la manera més immediata, més ràpida i més breu; una majoria alfabetitzada que segueix la moda de l'analfabetisme, amb les conseqüències que això pot comportar...

2. MÈTODES

Abans d'entrar en detalls pel que fa als mètodes de treball que he emprat, crec que convé obrir un parèntesi per introduir una sèrie d'aclariments.

Primer de tot, vull alertar els eventuais lectors del meu TFM sencer sobre el to políticament incorrecte del qual està impregnat, ja que es tracta d'un element d'estil essencial que, d'entrada, podria desconcertar els lectors acostumats a enfocaments més tradicionals.¹

També vull avisar de la posada en escena sobre la qual es regeix l'anàlisi: jugo a fer de mestra dels polítics i a fer-los passar un examen.

Ara bé, tot i que aquest to políticament incorrecte i aquesta original escenificació puguin semblar no gaire acadèmics, m'agradaria remarcar el rigor amb el qual, en tot moment, he intentat dur a terme l'estudi.

2.1. *Entorn de treball*

Per a la meua investigació, he circumscrit l'anàlisi a Twitter, un servei web que permet als usuaris de crear un perfil i d'enviar missatges instantanis de cent quaranta caràcters com a màxim, i que pot presumir d'una popularitat extraordinària, segurament gràcies a la immediatesa, la difusió i la visibilitat que el caracteritzen.

1. Els primers símptomes d'aquest to provocatiu es poden trobar fins i tot en el títol —*És la correcció lingüística un tabú polític per al web 2.0?*— i en el subtítol —*Estudi políticament incorrecte sobre la (suposada) evolució de la (suposada) correcció lingüística dels missatges dels polítics catalans a les xarxes socials: el cas de Twitter*— del treball (<http://www.recercat.cat//handle/2072/253661>).

Ara bé, ja que tot plegat es redueix a comunicació —comunicació escrita i molt breu en aquest cas—, de cara al TFM, el meu neguit era intentar comprovar, amb dades tangibles i públiques a l'abast de tothom, si en aquest tipus de mitjà de comunicació hi ha, hi ha hagut o, si més no, podria haver-hi correcció.

2.2. *Les hipòtesis de partida*

Les hipòtesis de les quals parteix el treball són, en primer lloc, una percepció *a priori*: la sospita que, en general, la correcció lingüística de les piulades dels polítics deixa bastant a desitjar.

En segon lloc, especulo sobre la possibilitat d'una evolució temporal, d'una banda, qualitativa —suposo que els polítics es preocupen més o menys de la correcció lingüística dels seus missatges depenent dels esdeveniments que els concerneixen— i, de l'altra, ideològica —penso que els polítics bilingües podrien decantar-se per fer servir un idioma abans que un altre per debatre segons quin tema.

2.3. *L'elecció de la mostra de dades*

Per dur a terme el meu estudi, he pres en consideració els diputats elegits en les diferents circumscripcions del Parlament de Catalunya. Entre aquests, però, només he tingut en compte els que tenen presència habitual en els mitjans de comunicació i els més actius a les xarxes socials, és a dir els més mediàtics i susceptibles de generar dades prou significatives.

He intentat, a més, que hi fossin presents les orientacions polítiques més diverses (diputats de dretes, de centre, d'esquerres, independentistes, federalistes, unionistes, etc.), independentment de les llengües que fan servir habitualment per comunicar.

Ara bé, tot i que m'hauria agradat garantir també la màxima varietat geogràfica possible en la mostra de dades analitzada, això a la pràctica s'ha revelat inviable, ja que la gran majoria dels polítics que compleixen els requisits que acabo d'esmentar pertanyen a la circumscripció electoral de Barcelona, i només dos d'ells a la de Girona. Tanmateix, excepcionalment, he decidit incloure en el corpus d'anàlisi també les piulades del conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya perquè, tot i no ser un membre del Parlament, l'he considerat un cas significatiu precisament per la importància del seu paper institucional.²

2. Els polítics inclosos en l'estudi són: Dolors Camats i Luis, David Fernández i Ramos, Marina Geli i Fàbrega, Joan Herrera Torres, Oriol Junqueras i Vies, Ferran Mascarell i Canalda, Josep Enric Millo i Rocher, Albert Rivera Díaz, Marta Rovira i Vergés, Josep Rull i Andreu, Alicia Sánchez-Camacho i Pérez, Anna Simó i Castelló, Jordi Turull i Negre.

2.4. *La inclusió de l'evolució temporal en el corpus d'anàlisi*

D'acord amb la hipòtesi d'evolució temporal, he intentat detectar també eventuais evolucions en el comportament lingüístic del grup d'usuaris que han sigut objecte de la meua investigació, prenent com a referència una mostra de dades distanciades en el temps: de cada subjecte d'anàlisi, he tingut en compte totes les piulades dels mesos de gener, maig i setembre del 2014. Aquest arc temporal m'ha semblat interessant també perquè ha coincidit amb fets força rellevants (com ara les eleccions europees i la consulta del 9-N) que, en general, han suscitat bastant debat a les xarxes socials i, més en particular, moltes piulades dels mateixos polítics.

2.5. *El filtratge de la mostra de dades*

D'altra banda, encara que un tuit pugui contenir tant text com imatges, a l'hora de fer estadístiques (com ara el còmput de piulades correctes en relació amb totes les piulades analitzades), no he tingut en compte aquells missatges que no es podien considerar significatius, ja que només incloïen enllaços o imatges. Pel mateix motiu, també he descartat les piulades assimilables a repeticions (per exemple, un tuit amb el mateix text significatiu que un altre, i l'afegit d'un enllaç com a única diferència).

2.6. *L'avaluació de la mostra de dades*

Pel que fa a les piulades que sí que he inclòs en l'estudi, les he agrupades en tres categories: *missatges incorrectes* (és a dir, amb un o més errors inapel·lables), *missatges millorables* (és a dir, amb errors potser no tan greus, o no tan evidents) i *missatges sense cap error*.

A més a més, els errors els he classificats segons els tipus següents:

- errors de tipografia
- errors d'ortografia
- errors de sintaxi
- errors de lèxic
- errors de teclieg

Per a cada usuari, llavors, mitjançant una metodologia creada *ad hoc*, he anat corregint cada tuit, apuntant (en un full de càlcul), en primer lloc, si hi havia errades (o, si més no, elements millorables) o no, i, en segon lloc, descrivint totes les faltes que hi trobava. Per a cada *error*, he sumat *un punt negatiu*; i per a cada *element millorable*, *mig punt negatiu*. Si la mateixa falta es tornava a repetir en el mateix tuit, no he fet cap descompte, és a dir que he sumat tants punts com ocurrències del mateix error.

Tanmateix, a l'hora de fer l'avaluació global, també he tingut en compte que, de vegades, algunes errades (com ara la manca de puntuació) podien ser justificables per nombre de caràcters —per exemple, si el missatge estava molt a prop de la llargària

màxima permesa—; d'altres (com ara les de lèxic) podien ser-ho per context —ja que Twitter, tot i ser una plataforma de difusió pública, recorre a un registre informal (així que els usuaris, polítics inclosos, acostumen a fer-hi servir un llenguatge bastant col·loquial)— i per unes convencions lèxiques específiques.

A més, tenint en compte les característiques intrínseques dels missatges de Twitter (que tenen una llargària màxima de cent quaranta caràcters), tot i no veure amb bons ulls l'ús del llenguatge abreujat (*q* en comptes de *que*, *tb* en comptes de *també*, etc.), no he penalitzat aquesta pràctica. També he considerat d'alguna manera justificables —o, més ben dit, perdonables— per context les errades de tecleig, ja que els usuaris que fan servir telèfons mòbils per connectar-se a l'aplicació no tenen a l'abast totes les comoditats i les eines que podrien emprar en el cas que s'hi connectessin des d'un ordinador.

2.7. Criteris de correcció

Pel que fa als criteris de correcció que he fet servir, tant per a la llengua catalana com per a la castellana, la meua base de referència han sigut, en primer lloc, els reculls lexicogràfics generals monolingües i plurilingües (*Diccionari de la llengua catalana*, *Diccionari.cat*, *L'Enciclopèdia*, *Diccionari català-valencià-balear*, *Diccionario de la lengua española*, *Diccionari castellà-català*), les gramàtiques (*Gramàtica de la llengua catalana*, *Nueva gramática de la lengua española*) i les principals obres disponibles per a la correcció de textos (*Ortotipografia*, *Manual d'estil*, *Ortografía y ortotipografía del español actual*). En segon lloc, m'he valgut de reculls lexicogràfics específics (*Diccionari d'ús dels verbs catalans*; *Diccionari de sinònims de frases fetes*; *Diccionari d'abreviacions. Abreviatures, sigles i símbols*; *Abreviacions*; *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*; *El catanyol es cura*; *No et confonguis*; *Diccionario panhispánico de dudas*), a més d'altres recursos (*Regles d'ús de les majúscules i les minúscules*, *ÈsAdir*, *Optimot*, *TERMCAT*, etc.).

Si bé en un principi m'hauria agradat poder aplicar sempre les recomanacions de la meua bibliografia de referència, tenint en compte les característiques intrínseques de l'entorn analitzat i les ocurrencies lingüístiques que he detectat al llarg d'aquest estudi, he hagut de prescindir d'algunes de les regles que es fan servir habitualment per corregir textos escrits i, en compensació, he hagut d'elaborar una sèrie de normes pròpies per a aquest treball.

A continuació, detallaré les regles de les quals he decidit prescindir i les que he considerat útil introduir.

2.7.1. Convencions específiques

En cap cas no he considerat com a errors les convencions ortotipogràfiques específiques utilitzades pels usuaris de Twitter, com ara la de començar una frase amb un

punt perquè sigui visible a un major nombre d'usuaris³ o les que formen part de l'argot bàsic⁴ d'aquesta plataforma de comunicació (per exemple, RT,⁵ MT,⁶ etc.).

2.7.2. Tipus de lletra

Ja que la plataforma Twitter no admet l'opció de fer servir diferents tipus de lletra —ni via web ni mitjançant les aplicacions específicament creades per a telèfons mòbils intel·ligents—, he hagut de veure cas per cas com suplir aquest dèficit tipogràfic.

Pel que fa a l'ús de la *versaleta* —d'acord amb la bibliografia de referència—, m'ha semblat que l'únic cas que podria ser d'interès per al meu àmbit d'anàlisi consistia en l'ús dels numerals romans quan fan referència als segles. Llavors, ja que fins i tot el *Manual d'estil* ho tolera,⁷ he considerat absolutament acceptable escriure amb majúscules les xifres que es fan servir en la numeració romana dels segles.

Quant a la *cursiva*, en canvi, he considerat que el fet de no poder-la utilitzar es pot obviar, si més no, mitjançant la convenció bastant arrelada de simular aquest tipus de lletra amb cometes simples, sempre que no se'n disposi o no es vulgui fer servir per decisió tipogràfica editorial, tal com fan les publicacions periòdiques en els titulars per tal de mantenir-hi sempre el mateix tipus de lletra.⁸ Per tant, els fragments de text que en altres contextos s'haurien de marcar en cursiva, en la meua anàlisi els he considerat correctes només si estaven inclosos entre cometes senzilles.

Finalment, pel que fa a la *negreta* —tenint en compte tant la bibliografia de referència com el corpus al meu abast—, vaig arribar a la conclusió que l'ús d'aquest tipus de lletra no afectaria l'àmbit de la meua anàlisi.

D'altra banda, pel que fa a l'ús de les majúscules i les minúscules, cal dir que, a més d'intentar aplicar al més estrictament possible les recomanacions incloses en les publicacions de referència, i de tenir en compte les diferències substancials entre castellà i català (per exemple, pel que fa a decrets i lleis), he considerat sempre obligatori l'ús de la majúscula quan té funció demarcativa (sobretot perquè la gran majoria dels mòbils avui dia la tenen com a opció per defecte després del punt). Ara bé —encara que en un altre context segurament hauria actuat de manera diferent—, no he penalitzat l'escriptura de fragments sencers de text amb majúscules, ja que aquesta pràctica, bastant difosa a Twitter, sovint es fa servir per manifestar entusiasme per part de

3. <http://www.socialmediatoday.com/content/9-twitter-tips-and-tricks>.

4. <http://twitter.about.com/od/Twitter-Basics/a/Basic-Twitter-Lingo-and-Slang.htm>.

5. RT (de l'anglès *retweet*, 'reenviar un tuit') al començament d'una piulada vol dir senzillament que s'està compartint —reenviant-la tal qual als propis seguidors— la piulada d'un altre usuari.

6. MT (de l'anglès *modified tweet*, 'tuit modificat') significa que el contingut de la piulada que s'està compartint —i l'autor de la qual és un altre usuari— ha sigut modificat (normalment per problemes d'espai).

7. Per a més detalls, vegeu *Manual d'estil* (Mestres *et al.*, 2007) —cap. IV, § 5.2.g.

8. Per a més detalls sobre aquesta pràctica, es pot consultar la nota 25 del capítol IV, «Els tipus de lletra», del *Manual d'estil* (Mestres *et al.*, 2007).

l'usuari o l'extrema importància del missatge —almenys segons el parer de qui l'escriu.

2.7.3. Signes ortogràfics

Pel que fa als *signes de puntuació*, he intentat ser estricta i tolerant alhora. Estricta amb la puntuació incorrecta, sempre. Tolerant amb la manca de puntuació, si esqueia.

Això vol dir que, en principi, he penalitzat la falta de puntuació, tot i que l'he considerada admissible, i, per tant, perdonable, en els casos en què hi havia una real exigència d'estalvi d'espai i sempre que el comportament de l'usuari fos coherent en aquest sentit. Dit d'una altra manera, no he considerat suficient l'excusa de la limitació d'espai en els casos de falta de puntuació si, en la mateixa piulada, el subjecte en qüestió hi posava, per exemple, espais de sobra o trobava la manera d'encabir-hi una (normalment innecessària) emoticona.

Ara bé, tenint en compte les limitacions intrínseques de Twitter quant a nombre de caràcters a disposició dels usuaris, i també el fet que en l'abreviació dels prenomes les diverses llengües tenen pràctiques diferents i no sempre constants en el temps,⁹ excepcionalment no he penalitzat en cap cas la falta de punts en les abreviatures corresponents a les inicials dels noms.

En relació amb l'ús de les *cometes* —a més de les consideracions fetes anteriorment quant a la simulació de la cursiva amb cometes simples—, no he donat per bo cap altre ús de les cometes dobles que els recomanats pels principals manuals d'estil; en el context de Twitter, doncs, vaig decidir que l'ús d'aquest signe tipogràfic quedaria reservat bàsicament a les citacions, als títols d'articles de diaris i a fragments de text en els quals es vulgui marcar un segon sentit (per exemple, ironia).

Pel que fa a l'ús del *guionet* i la *barra inclinada* —d'acord amb la bibliografia de referència—, he reputat vàlida la falta d'espai davant i darrere del guionet prepositiu o la barra inclinada només en el cas que s'utilitzin aquests signes per unir elements formats per un sol mot. Més en particular, quant a les maneres de referir-se a la consulta del 9 de novembre del 2014, només he considerat correctes les expressions abreujades *9-N* i *9 N* (és a dir, amb guionet o amb espai), però no *9N* tot junt, tret del cas en què vagi precedit d'un caràcter de coixinet (per exemple, *#9N*), ja que en aquest cas s'entén que aquest símbol no és responsabilitat personal de l'autor de la piulada en qüestió, sinó que podria haver sigut creat i utilitzat prèviament per altres usuaris.

En relació amb l'ús del *guió llarg* per emmarcar incisos, ateses les dificultats per tenir a l'abast aquest signe en segons quin teclat de telèfon mòbil, he considerat acceptable substituir-lo amb un guionet, amb el benentès que es respecti almenys la convenció d'escriure el primer signe enganxat a la primera lletra del mot que el segueix, i el segon, enganxat a l'última lletra del mot que el precedeix.

Pel que fa al *símbol per indicar el tant per cent* (%), tenint en compte tant la necessi-

9. Per a més detalls, vegeu *Ortotipografia* (Pujol i Solà, 1995) —cap. VII, § 72.

tat d'estalvi d'espai que sempre amoïna els usuaris de Twitter, com el fet que, entre les fonts consultades, no hi ha acord a l'hora d'establir si aquest signe s'ha d'escriure amb un espai al davant o no, he tractat com a vàlides totes dues opcions.

Quant a les maneres de separar les hores dels minuts en les *notacions horàries*, tot i que he donat per correcte i preferent l'ús del punt, també he considerat acceptable l'opció de fer servir els dos punts, ja que l'ús d'aquest signe també està recollit en l'*Ortotipografia* i, a més, està molt estès en diferents àmbits.

A banda d'aquestes consideracions generals sobre els signes ortogràfics, també vull aclarir que, en el cas de les regles ortogràfiques de la llengua castellana, tenint en compte que els canvis introduïts en l'última edició (2010) de l'*Ortografía de la lengua española* són relativament recents —i, per tant, pot ser que no tots els usuaris de la llengua els hagin assimilats—, he decidit acceptar tant les grafies que es donaven per bones anteriorment, com les que s'han modificat precisament en aquesta edició.

2.7.4. Lèxic

Pel que fa a l'ús (més o menys) inconscient d'*estrangerismes*, en general he considerat abusiu l'ús de termes castellans en missatges en català (i viceversa), així com l'ús de paraules o expressions d'altres idiomes dins de piulades en català o castellà. Ara bé, per a cada ocurrència d'aquest tipus d'errada, he tingut en compte també altres factors, com ara si l'usuari havia marcat d'alguna manera el fragment de text en qüestió o si al darrere hi havia una exigència comunicativa particular.

Amb relació a l'ús conscient de *paraules estrangeres no adaptades*, d'acord amb les observacions sobre l'ús d'estrangerismes que Pujol i Solà fan en l'*Ortotipografia*, he considerat que, tot i que a vegades està bé marcar-les, no sempre és necessari fer-ho. Dit d'una altra manera, tenint en compte el que he explicat anteriorment, en la secció «Tipus de lletra» sobre la simulació de la cursiva quan no se'n disposa o no es vol fer servir per motius editorials, no he considerat obligatori emmarcar entre cometes simples aquestes paraules. Això sí, el que he tingut per incorrecte és posar-les entre cometes dobles (si no hi ha cap motiu —com ara la necessitat de marcar un doble sentit— per fer-ho); i el que m'ha semblat absolutament obligatori és que s'escriguin de manera correcta, és a dir sense cap falta d'ortografia.

Pel que fa a les *paraules estrangeres adaptades*, no he donat per bo utilitzar les corresponents paraules estrangeres en la forma originària, ja que ho he interpretat com una conseqüència del desconeixement injustificat de l'adaptació.

D'altra banda, pel que fa a l'ús de *neologismes formats per truncació* (com ara *pel·li* per *pel·lícula*, *mani* per *manifestació*, etc.), d'acord amb la bibliografia de referència,¹⁰ he considerat aquesta mena d'ocurrències com a admissibles en el context de Twitter,

10. Per a més detalls, vegeu *Nueva gramática de la lengua española* (Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010) (§ 1.3.4.d) i *Llengua catalana i neologia* (Observatori de Neologia, 2004) (cap. v).

ja que es tracta de construccions particularment vives en la llengua col·loquial que també apareixen en reculls de premsa.

2.7.5. Sintaxi

D'acord amb la casuística de la mostra de dades examinada al llarg d'aquest estudi, he hagut de corregir sobretot errors de sintaxi bàsica, és a dir, que no he hagut de resoldre casos particularment conflictius de sintaxi. De fet, pel que fa al castellà, en general no he hagut de corregir gaires faltes d'aquest tipus; mentre que, pel que fa al català, els únics casos controvertits que he detectat són els de la clàssica dicotomia entre *per* i *per a*, i entre *ser* i *estar*.

Pel que fa a l'ús de *per* i *per a*, ja que encara estem lluny de tenir una solució clara que satisfaci tots els parlants de les diferents varietats de la llengua catalana, he considerat vàlides tant la normativa fabriana com la proposta de Coromines. De totes maneres, en cap cas no he donat per bo l'ús de la preposició simple *per* amb valor final davant de sintagma nominal.

Quant a l'ús de *ser* i *estar*, ateses les vacil·lacions que s'han produït al voltant d'aquest punt de sintaxi i les dificultats teòriques i pràctiques per resoldre aquest problema, he intentat, en primer lloc, de no caure en el perill de les ultracorreccions i, en segon lloc, de no oblidar-me que, de vegades, la solució no és ni *ser* ni *estar*, sinó un altre gir (*anar*, *trobar(-se)*, *sentir-se*, *haver-hi*). A partir d'aquestes consideracions, he decidit aplicar la proposta de mínims feta pel mateix Solà.¹¹

2.7.6. Altres qüestions d'ortotipografia i gramàtica

Tal com he explicat anteriorment, tenint en compte el context de la meva investigació, no he penalitzat l'ús del *lenguatge abreujat* (*q*, *tb*, *d* en compte de *que*, *també* —o *también*—, *de*, etc.). Pel mateix motiu, tot i estar absolutament d'acord amb la bibliografia de referència pel que fa a l'escriptura amb lletres dels numerals,¹² en aquest context —en el qual l'estalvi d'espai és pràcticament imprescindible— he considerat gairebé sempre acceptable escriure'ls amb xifres, amb l'única excepció del numeral *un*. De fet, ja que, a diferència de la majoria dels altres cardinals, que són invariables, el nombre 1 flexiona (*un/u*, *una*), sobta bastant veure'l escrit amb xifres davant d'un substantiu femení.¹³ D'altra banda, l'estalvi (de només un o dos caràcters: de *un* a *1* en

11. Per a més detalls, vegeu *Qüestions controvertides de sintaxi catalana* (Solà, 1987) i *Sintaxi normativa: estat de la qüestió* (Solà, 1994).

12. Per a més detalls, vegeu *Manual d'estil* (Mestres et al., 2007) —cap. XII, § 3.

13. Tot i que també els nombres 2 (*dos*, *dues*) i 100 (*cent*, *cents*, *centes*) flexionen, no fa tan estrany veure'ls escrits amb xifres davant de substantius femenins i/o plurals. A més, tal com s'explica en la nota 6 del capítol XII del *Manual d'estil* (Mestres et al., 2007), «l'Institut d'Estudis Catalans considera [...] admissible, en els registres informals de llengua oral, l'ús invariable de *dos* [...]». I tot i que Twitter no és

català, de *uno* a *l* en castellà) que es pot obtenir davant d'un substantiu masculí tampoc no és tan evident, mentre que el greuge estètic ho és força.

D'altra banda, no he penalitzat l'ús d'*abreviatures o sigles no oficialment reconegudes o no prèviament introduïdes*, sempre que fossin prou entenedores per context, o ja bastant utilitzades en el mateix àmbit de Twitter o pels mitjans d'informació (per exemple, *TC* per *Tribunal Constitucional*, *TW* per *Twitter*, *FB* per *Facebook*, *LVG* per *La Vanguardia*, etc.).

Finalment, tot i que es tractaria més aviat d'un assumpte relacionat amb la flexió dels noms i els adjectius, excepcionalment he decidit introduir en aquest apartat també l'única qüestió (no banal i d'interès per a tots dos idiomes) de morfologia que m'he trobat al llarg d'aquest treball: el problema del plural dels *substantius compostos formats per estructures juxtaposades* (per exemple, *elements clau* vs. *elements claus*). Com que en castellà¹⁴ semblen possibles les dues opcions, no n'he marcat cap com a errònia. En català, en canvi, la casuística segueix pautes diferents depenent de la relació existent entre els compostos,¹⁵ així que he hagut de fer una avaluació cas per cas.

3. RESULTATS

En el cos del TFM, després dels capítols introductoris, presento els (tretze) casos d'estudi, polític per polític, és a dir, que hi ha tants capítols de resultats individuals com subjectes analitzats.¹⁶

En cada capítol, de cadascun d'ells, descriu breument el seu compte de Twitter, explicant si el gestiona personalment o amb el seu equip, quines llengües hi fa servir, amb quina finalitat acostuma a utilitzar aquest eina, etc.

A continuació, presento i analitzo els errors més habituals i els punts a favor —si és que n'hi ha— que el caracteritzen, tot mostrant-ne alguns exemples significatius i tenint en compte també eventuais evolucions temporals.

Finalment, abans de fer una avaluació general de la correcció lingüística de les seves piulades, mostro algunes dades estadístiques de resum (recompte d'errors, tant per cent de tuïts amb errors en relació amb el nombre total de tuïts analitzats, mitjana d'errors per tipus, etc.), per poder després justificar el meu —sovint implacable i políticament incorrecte— veredict final, és a dir el resultat final de l'examen al qual l'he sotmès.

A més a més, amb la intenció de permetre diferents tipus de lectura —exhaustiva, individual o sumària— del treball, just abans de les conclusions, torno a presentar

ben bé una plataforma de comunicació *oral*, crec que el registre que s'hi fa servir habitualment és prou *informal* per justificar la meua decisió d'acceptar l'escriptura amb xifres dels numerals.

14. Per a més detalls, vegeu *Nueva gramática de la lengua española* (Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española, 2010) —cap. 3.2.1.

15. Per a més detalls, es poden consultar les fitxes 6736/1 («plural de clau»), 4184/2 («estat membre») i 3773/2 («compostos formats per dos noms») de l'Optimot.

16. Per a la llista completa dels polítics inclosos en l'estudi, vegeu la nota 2.

totes aquestes dades en un capítol dedicat a l'anàlisi general dels resultats, on descriu breument els patrons comuns entre els errors comesos pels polítics, detallo quins són els subjectes que millor o pitjor se'n surten (per a cada categoria i en general), i recapitulo els resultats finals per a cada subjecte i idioma analitzats.

Ara bé, com que l'objectiu d'aquest article no és entrar en detall pel que fa als resultats individuals de la meua anàlisi (que, tal com he dit anteriorment, representen el cos principal del TFM), sinó només presentar-los de forma global, a continuació em limitaré a fer algunes consideracions generals.

3.1. *Avaluació de les hipòtesis de partida*

La hipòtesi principal de la qual partia la meua investigació —és a dir la percepció *a priori* que, en general, la correcció lingüística de les piulades dels polítics deixaria bastant a desitjar— ha quedat demostrada per les diverses ocurrences errònies que han sorgit del corpus al meu abast.¹⁷ De fet, la majoria dels polítics avaluats no poden presumir gaire de correcció lingüística.

Amb tot, les hipòtesis d'una evolució temporal qualitativa (els polítics es preocuparien més o menys de la correcció lingüística dels seus missatges depenent dels esdeveniments que els concerneixen) i ideològica (els polítics bilingües podrien decantar-se per fer servir un idioma abans que un altre per debatre segons quin tema) que afectarien la manera d'expressar-se dels polítics, han quedat desmentides pel fet de no haver notat canvis substancials en la qualitat lingüística de les seves piulades, ni canvis d'idioma significatius directament relacionables amb les temàtiques que s'hi tractaven.

3.2. *Patrons comuns*

A partir del fet constatat que la correcció lingüística de les piulades dels polítics és bastant millorable, passo a descriure breument els errors més comuns entre els subjectes que he pres en consideració en aquest treball.

17. A continuació tenim algunes dades de resum que donen una idea general dels resultats de la investigació:

- Nre. total de piulades corregides: 3.165
 - Nre. total de *piulades amb errors o millorables*: 1.438 (> 45 %)
- Nre. total de piulades en català: 2.390
 - Nre. total de *piulades en català amb errors o millorables*: 987 (> 41 %)
- Nre. total de piulades en castellà: 720
 - Nre. total de *piulades en castellà amb errors o millorables*: 435 (> 60 %)

3.2.1. En tipografia

Els protagonistes de la meva anàlisi (independentment de si escriuen en català o en castellà) no solen emmarcar entre cometes dobles els títols dels articles dels diaris; tenen problemes amb els espais i, més en general, amb la puntuació.

3.2.2. En ortografia

Amb algunes excepcions, en general els polítics fan massa faltes d'ortografia (sobretot en català, però també en castellà).

3.2.3. En sintaxi

Exceptuant algunes ocurrències anecdòtiques, es pot afirmar que en castellà les faltes de sintaxi no són gens freqüents; són molts, en canvi, els polítics que transgreixen la sintaxi catalana, molt sovint per la influència indeguda del castellà.

3.2.4. En lèxic

Quan fan servir el català, els polítics incorren sovint en castellanismes flagrants, cosa que, tret de poquíssimes excepcions, no acostuma a passar en sentit invers.

3.2.5. En tecleig

En general, el percentatge de faltes de tecleig comeses pels subjectes d'aquesta anàlisi es pot considerar acceptable.

4. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS GENERALS

En el meu TFM he analitzat la qualitat lingüística dels missatges que tretze polítics catalans envien des de la plataforma de microblogs Twitter, tot centrant-me en els diferents tipus d'errors (tipografia, ortografia, sintaxi, lèxic, tecleig) que acostumen a cometre.

Tot i que algunes de les meves hipòtesis de partida s'han revelat errònies —ja que en línies generals han quedat desmentides tant la possibilitat d'una evolució temporal *qualitativa* com la d'una evolució temporal *ideològica* en la correcció lingüística de les piulades dels polítics—, la meva percepció *a priori* (és a dir, la sospita que, en general, la correcció lingüística de les piulades dels polítics seria bastant millorable) ha quedat

confirmada. De fet, tal com preveia quan vaig decidir embarcar-me en aquest estudi políticament incorrecte, gràcies a una anàlisi detallada del corpus al meu abast, he pogut demostrar que alguns polítics escriuen missatges tal com ragen, sense amoïnar-se gaire per la puntuació, les regles d'ortografia, el lèxic o la mateixa estructura del que volen comunicar.

Ara bé, un cop destapada la capsula de Pandora, cal fer propostes per intentar posar-hi remei. Ho faré començant per les qüestions tipogràfiques a causa de les quals els polítics m'han donat més maldecaps al llarg de la meua anàlisi: l'ús de les cometes, el punt volat, i les que anomenaré ocurrències prohibides.

Pel que fa al costum de no emmarcar els títols dels articles de diaris entre cometes dobles, crec que aquí els polítics hi tenen només una part de la culpa. Entenc perfectament que la temptació de tenir-ho tot fet en només dos passos (primer el que consisteix a clicar la icona de Twitter relacionada amb l'article en qüestió, i després el que consisteix a prémer el botó per dur a terme l'acció de tuitejar) sense haver de fer res més, a vegades és massa forta de resistir. Entenc que pugui fer mandra (sobretot amb el teclat d'un mòbil) haver-se de posar a afegir cometes dobles al principi i al final del títol. Entenc fins i tot que alguns usuaris no sàpiguen que s'hagi de fer això. El que no entenc és per què els diaris en línia (que, ara ho puc dir, crec que són els que tenen l'altra part de la culpa) no implementen solucions automàtiques per satisfer aquesta necessitat que els interessa directament, i no resolen aquest assumpte una vegada per totes. La solució d'afegir cometes en el codi incrustat que s'envia mitjançant la plataforma Twitter és tan senzilla tècnicament que em sembla absurd que els diaris no aprofitin els seus recursos informàtics per dur-la a terme.¹⁸ I si bé és veritat que així es gastarien ineludiblement dos dels cent quaranta caràcters que Twitter posa a disposició dels seus usuaris, també és cert que tothom tindria clar a simple vista on acaba el títol de l'article tuitejat i on comencen els comentaris dels usuaris, i tots plegats ens podríem estalviar un viacrucis en el camí cap a la reinterpretació.

Ara bé, quan la responsabilitat de fer bé les coses recau totalment sobre els usuaris, els resultats no són gens esperançadors: és el cas dels altres usos de les cometes que he considerat obligatoris en la meua anàlisi (per exemple, les dobles per marcar ironia, les senzilles per simular la cursiva), i que són objecte de transgressió habitual entre els polítics, o del punt volat, que massa sovint es queda en la línia base del cos de la lletra com si fos un punt normal.

Pel que fa a les ocurrències prohibides, cal dir que els polítics no acostumen a tenir en compte que els punts suspensius haurien de ser sempre tres (ni dos, ni quatre, ni sis), que davant d'aquest signe de puntuació no s'hi hauria de posar cap coma, i que no té sentit combinar els punts suspensius amb els etcèteres. I, pel que sembla, tampoc no tenen clar que els espais s'haurien de fer servir en la mesura exacta (ni més ni menys) que es necessitin. Així, doncs, als usuaris que acostumen a posar espais de sobres en els seus missatges, els recomanaria desactivar l'opció d'afegir-ne automàtica-

18. En l'espai web de Twitter reservat als desenvolupadors informàtics, es pot trobar informació sobre com modificar el codi incrustat amb aquesta finalitat: <https://dev.twitter.com/web/tweet-button>.

ment un després de cada mot; i als usuaris que, en canvi, acostumen a posar voluntàriament espais de menys en els seus missatges per estalviar caràcters, els recomanaria que, en lloc d'entestar-se a voler fer-ho cabre tot en un tuit, es plantegessin la possibilitat d'escurçar el text o, quan això no sigui possible, de fragmentar-lo en piulades diferents.¹⁹

Abans d'acabar les qüestions tipogràfiques, vull esmentar també un cas que, tot i no representar una falta particularment greu, és bastant emblemàtic de com els diaris i (sobretot) la televisió influeixen en el comportament dels usuaris de la llengua. Arran de la consulta del 9 de novembre del 2014 i de la necessitat d'abreujar al màxim possible la manera de referir-s'hi, alguns mitjans d'informació han adoptat (aparentment sense penedir-se'n) la forma incorrecta *9N*; d'altres han optat des de bon principi per *9-N* (és a dir una de les formes correctes); però la majoria ha anat alternant entre *9N* i *9-N*, tot posant en evidència una falta de criteri latent.²⁰ Amb aquestes premisses, és molt difícil que els polítics i més en general els usuaris de la llengua s'impregnin d'ocurrències lingüístiques vàlides.

Pel que fa a les faltes d'ortografia, tot i que trobo sorprenent que la majoria dels polítics en facin, i moltes, no m'entretindrè gaire a recomanar obvietats, com ara la necessitat de configurar el teclat del mòbil (com a mínim) en l'idioma que es fa servir habitualment, per així poder aprofitar els suggeriments automàtics per a la compleció de paraules.²¹ Ara bé, en aquest cas també crec que es podria treure part de la culpa als usuaris perquè Twitter no integra un corrector automàtic ni en la versió web ni en les aplicacions per a mòbils. Així que aquesta podria ser una possible àrea de millora per a aquesta plataforma.

Quant a les errades de sintaxi, en canvi, ni els teclats (en català o castellà) ni eventuais correctors automàtics integrats hi poden fer gaire. De fet, els problemes més greus que he detectat al llarg d'aquest estudi són en molts casos relacionables amb una influència (inconscient i indèguda) de la llengua castellana que fa que molts usuaris vulguin utilitzar en català exactament les mateixes estructures que fan servir en castellà (per exemple, *en la que, presentar a*, etc.). En altres ocasions, es tracta de qüestions de sintaxi catalana que els usuaris encara no han fet pròpies, com és el cas, per exemple, de la norma sobre el canvi i caiguda de preposició, que —tal com deia ja fa vint anys Joan Solà en l'obra *Sintaxi normativa: estat de la qüestió* i repeteix Albert Pla Nualart a *Això del català*— és un «precepte no assimilat», a vegades ni tan sols pels professionals de la llengua!

Amb les errades de lèxic, passa més o menys el mateix que amb les de sintaxi: és a dir, en aquest cas tampoc, no són d'ajuda ni la configuració del teclat ni —o només

19. Als usuaris que, sense seguir cap criteri i sense tenir-ne cap motiu, posen en els seus missatges més o menys espais del que seria recomanable, ja no sabria què dir-los...

20. No estava ben escrit ni tan sols en el web que la Generalitat de Catalunya va enllestir per gestionar aquest esdeveniment (<http://www.participa2014.cat/>).

21. En el cas de fer servir més d'un idioma, evidentment s'hauria d'anar canviant la configuració del teclat.

parcialment— els correctors automàtics. I els problemes més greus que he detectat són gairebé tots relacionables un cop més amb la influència (inconscient i indeguda) de la llengua castellana, que fa que molts usuaris no s'adonin que sovint el que estan escrivint no és res més que una traducció literal, coixa o malgirbada (*mentres, cacarejar, empoderament, per suposat, en serio, fins sempre, donar canya, estirar de la manta, per l'esquena, a expenses de*, etc.) d'una paraula, una expressió o una frase que, tot i funcionar perfectament en la llengua de partida, no ho fa —i no té per què fer-ho— en la llengua d'arribada. A banda d'això, també cal dir que molts usuaris desconeixen completament l'existència de l'adaptació catalana d'algunes paraules estrangeres (pel que sembla, cap dels subjectes analitzats no sap, per exemple, que la paraula russa *troika* està adaptada en català i, per tant, s'hauria d'escriure *troica*), i no estan al cas dels neologismes «introduïts legalment» en la llengua (com ara *zona euro*): al contrari, els acostumen a bandejar a favor de les formes inadequades escampades pels mitjans de comunicació (com ara *eurozona*).

D'altra banda, tot i que el percentatge de faltes de teclieg comeses pels subjectes d'aquesta anàlisi es pot considerar acceptable, també és cert que els usuaris amb un bon domini lingüístic haurien de tenir tendència a cometre *només* errors de teclieg. Així que l'ideal seria que els polítics fessin en general menys faltes, i que les «inevitables» fossin totes de teclieg.

Tothom hauria de tenir clar, a més, que a Twitter no es tracta necessàriament de ser el més ràpid a escriure²² ni d'haver de condensar sempre el que es vol dir en cent quaranta caràcters. De fet, ja que no estem parlant de periodistes amb exigències d'immediatesa comunicativa, sinó de polítics que necessiten més aviat assegurar-se que els seus missatges arribin de la millor manera possible al major nombre de persones possible, entre els objectius de comunicació dels subjectes de la meva anàlisi hi hauria d'haver la correcció lingüística del missatge molt abans que la rapidesa amb què aquest missatge arriba als interlocutors.

Abans d'acabar, hi ha un parell de temes d'àmbit bastant general que crec que val la pena d'esmentar, ja que els polítics tenen tendència a un comportament lingüístic particularment abusiu en aquests casos. Es tracta de les majúscules amb funció distintiva i de les recomanacions sobre l'ús no sexista del llenguatge (publicades el 2005 per la Secretaria de Política Lingüística i l'Institut Català de la Dona²³).

Pel que fa a les majúscules, la qüestió, en teoria, és més fàcil, ja que —tal com s'explica en l'opuscle *Regles d'ús de les majúscules i les minúscules* publicat en el portal web Crítèria (<http://criteria.espais.iec.cat/>)—²⁴ «la regla general per a l'ús de la inicial majúscula [amb funció distintiva] és que l'han de portar només els noms propis i concrets, i l'excepció general és que els noms de càrrecs, oficis, professions i titula-

22. Si hi hagués un concurs de velocitat pel que fa a la redacció de piulades, probablement no el guanyarien els que cometien menys faltes a l'hora d'escriure.

23. Ara, Institut Català de les Dones.

24. http://criteria.espais.iec.cat/files/2014/09/3-2_Regles-de-maj%C3%BAscules-i-min%C3%BAscules-amb-%C3%ADndex_01-bis.pdf.

cions s'han d'escriure amb la inicial minúscula [...]». El més complicat, potser, seria convèncer els polítics d'aplicar aquestes normes; de totes maneres, si es deixessin assessorar, crec que no seria tan complicat aconseguir resultats positius en aquest sentit.

Pel que fa a l'ús no sexista del llenguatge, en canvi, com que aquest és un tema molt més complicat i molt més sensible, només vull afegir que, independentment de les opinions de cadascú sobre aquest assumpte, abans que les recomanacions del 2005 en si, aconsellaria a tots els polítics i usuaris de la llengua la lectura (prèvia i obligatòria) de la ressenya que en va fer Anna Montserrat, professora associada del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili. D'altra banda, cal tenir en compte que, a l'octubre del 2010, el grup de treball que es va constituir arran de la jornada *Visibilitzar o marcar* —que va tenir lloc el 19 de març de 2010 a la Universitat de Barcelona— va redactar el document «Acord sobre l'ús no sexista de la llengua» en el qual es posava en relleu la importància del paper dels lingüistes «amb vista a garantir que les solucions siguin correctes des del punt de vista gramatical».

Per tot plegat, em sembla evident que els polítics necessitarien formació i assessorament lingüístics, però no només per esmenar faltes o per aprendre a aplicar convencions ortotipogràfiques, sinó per entendre que les llengües s'han de cuidar, que la correcció és un valor afegit per a qualsevol idioma i que, per sobre de tot, totes les llengües del món haurien de ser igualment mereixedores del màxim respecte.

Si abans no entenen això, no podran deixar mai de contribuir inexorablement a la corrupció de les llengües que fan servir.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- Abreviacions* (2005). 2a ed. Barcelona: Secretaria de Política Lingüística. També disponible en línia a: <<http://www20.gencat.cat/Autoservei/pdf/abrevia.pdf>> [Consulta: 8 desembre 2014]. [1a ed., 1997]
- AIRA FOIX, Toni; CURTO GORDO, Víctor; ROM RODRÍGUEZ, Josep (2009). *Comunicació política i d'institucions públiques*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de B. (1978). *Diccionari català-valencià-balear*. 2a ed. Palma de Mallorca: Moll. 10 v. També disponible en línia a: <<http://dcvb.iecat.net/default.asp>> [Consulta: 8 desembre 2014]. [1a ed., 1930-1962]
- BRUGUERA I TALLEDA, Jordi (2004). *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia catalana. [1a ed., 1990]
- CANYELLES, Caterina; CUNILL, Margalida (2005). *Ortotipografia: SMS en català*. Barcelona: Edicions 62.
- CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS AUDIOVISUALS (2006). *ÉsAdir: El portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals* [en línia]. <<http://esadir.cat>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- Diccionari castellà-català* (2005). 4a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. [1a ed., 1985]
- Diccionari.cat* [en línia] (2008). Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.diccionari.cat>> [Consulta: 8 desembre 2014].

- DICTIONARY.COM ([s. a.]). *Style guide* [en línia]. <<http://dictionary2.classic.reference.com/writing/styleguide/>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- ESPINAL, M. Teresa (2004). *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions: Publicacions de la Universitat de València: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. [Amb un CD-ROM]
- FABRA, Pompeu (2000). *Gramàtica catalana*. 1a reimpr. del facsímil de la 7a ed. de 1933. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. [1a ed., 1918]
- *Gramàtica catalana* (1991). 15a ed. Barcelona: Teide. [1a ed., 1956]
- FARGAS VALERO, Xavier; NOGUÉ SERRANO, Neus (1998). «Les puntuacions possibles». *Llengua i Ús* [Barcelona: Generalitat de Catalunya. Direcció General de Política Lingüística], núm. 11 (primer quadrimestre). També disponible en línia a: <http://www6.gencat.cat/llengcat/liu/11_37.pdf> [Consulta: 8 desembre 2014].
- GINEBRA, Jordi; MONTSERRAT, Anna (1999). *Diccionari d'ús dels verbs catalans: Règim verbal i canvi i caiguda de preposicions*. Barcelona: Edicions 62.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2002). *Gramàtica de la llengua catalana: Versió provisional* [en línia]. Barcelona: IEC. <<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- (2007). *Diccionari de la llengua catalana* [en línia]. 2a ed. Barcelona: Edicions 62: Enciclopèdia Catalana. També disponible en línia a: <<http://dlc.iec.cat/>> [Consulta: 8 desembre 2014]. [1a ed., 1995]
- L'Enciclopèdia* [en línia] (2008). Barcelona: Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- Majúscules i minúscules* (1992). 2a. ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. També disponible en línia a: <<http://www6.gencat.net/llengcat/publicacions/majus/index.htm>> [Consulta: 8 desembre 2014]. [1a ed. impresa, 1989]
- MARTÍNEZ DE SOUSA, José (2004). *Ortografia y ortotipografia del espanyol actual*. Gijón: Trea.
- Merriam-Webster* [en línia] ([s. a.]). <<http://www.merriam-webster.com>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard (2007). *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 3a ed., actual. i ampl. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat. [1a ed., 1995]
- MESTRES I SERRA, Josep M.; GUILLÉN I SANCHEZ, Josefina (2001). *Diccionari d'abreviacions: Abreviatures, sigles i símbols*. 2a ed., rev. i ampl. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. [1a ed., 1992]
- MONTSERRAT, Anna (2005). *Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. (Criteris Lingüístics; 6). També disponible en línia a: <http://www6.gencat.cat/llengcat/liu/34_546.pdf> [Consulta: 8 desembre 2014].
- OBSERVATORI DE NEOLOGIA (2004). *Llengua catalana i neologia*. Barcelona: Meteora.
- Optimot* [en línia] (2007). Barcelona: Generalitat de Catalunya. <<http://www14.gencat.cat/llc/AppJava/index.jsp>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- PALOMA, David; RICO, Albert (2005). *No et confonguis*. Barcelona: Empúries.
- PLA NUALART, Albert (2010). *Això del català*. Barcelona: Columna.
- PUJOL, Josep Maria; SOLÀ, Joan (1995). *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. 2a ed., rev. Barcelona: Columna. [1a ed., 1995]

- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1999). *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.
- (2001). *Diccionario de la lengua española* [en línea]. 22a ed. Madrid: Real Academia Española. <<http://www.rae.es/recursos/diccionarios/drae>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- (2010). *Principales novedades de la última edición de la ‘Ortografía de la lengua española’ (2010)* [en línea]. <http://www.rae.es/sites/default/files/Principales_novedades_de_la_Ortografia_de_la_lengua_espanola.pdf> [Consulta: 8 desembre 2014].
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA; ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2005). *Diccionario panhispánico de dudas* [en línea]. Madrid: Real Academia Española: Asociación de Academias de la Lengua Española: Santillana. <<http://www.rae.es/recursos/diccionarios/dpd>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- (2009-2011). *Nueva gramática de la lengua española: Manual*. Madrid: Espasa. 3 v.
- (2010). *Nueva gramática de la lengua española: Manual*. Madrid: Espasa.
- Regles d'ús de les majúscules i les minúscules* [en línea] (2014, versió 1 bis 9.9.2014). Barcelona: IEC. <http://criteria.espais.iec.cat/files/2014/09/3-2_Regles-de-maj%C3%BAscules-i-min%C3%BAscules-amb-%C3%ADndex_01-bis.pdf> [Consulta: 8 desembre 2014].
- SOLÀ, Joan (1987). *Qüestions controvertides de sintaxi catalana*. Barcelona: Edicions 62.
- (1994). *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*. 2a ed. Barcelona: Empúries.
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA ([1999]). *Neoloteca* [en línea]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. <<http://www.termcat.cat/ca/Neoloteca/>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- (2000). *Cercaterm* [en línea]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. <<http://www.termcat.cat/ca/Cercaterm/Fitxes/>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- The new international Webster's comprehensive dictionary* (2004). Naples, Fla.: Trident Press International.
- UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA ([s. a.], actual. 6 juny 2014). *Servei Lingüístic* [en línea]. <<http://www.uoc.edu/serveilinguistic/home/index.html>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- VIDAL, Pau (2012). *El catalanyol es cura*. Barcelona: Barcanova.
- Vocabolario Treccani* [en línea] ([s. a.]). <<http://www.treccani.it/vocabolario/>> [Consulta: 8 desembre 2014].
- XURIGUERA, Joan B. (2005). *Els verbs conjugats*. 5a ed. Barcelona: Claret. [1a ed., 2002]